NIEUWSBRIEF VAN DE WGNL • 34e JAARGANG • No 1 • MAART 2023

WGNL GROENDOEN

Nut Tiny Forests

(Pech)vogel van het jaar

Afstervende beuken

Werkgroep Groenbeheer Nootdorp - Leidschendam

GROENDOEN, 34e jaargang, nr. 1, maart 2023
nieuwsbrief van de
Stichting Werkgroep Groenbeheer
Nootdorp-Leidschendam (WGNL)
verschijnt tenminste 2 maal per jaar

redactie: Michel Hoogervorst,
Paul Joormann, vacature.

layout: Michel Hoogervorst

druk: SWL, Leidschendam

redactieadres:
Michel Hoogervorst
Doornenburg 49
2261 XC Leidschendam
tel. (070) 327 9437
groendoen@hetnet.nl
groendoen.redactie@wgnl.nl

volgende GROENDOEN oktober 2023
sluitingsdatum kopij: 1 sept. 2023

bronvermelding illustraties:

voorp. Onbekend

p. 2 Chr. Leuvenink ("vink")
p. 6 Dirk Si
p. 8+11 Onbekend
p. 9 Vogelwerkgroep Koudekerk
p. 10 Bird Photo
p. 17 Vroege Vogels
p. 19 Appeltern (passiebloem)
p. 19 Weestnatuur (koekoeksbloem)

website: ***https://www.wgnl.nl***

Inhoud

Redactioneel / Meldpunt natuurverstoring . . . . . p. 1
In Memoriam . . . . . p. 2
Van de bestuurstafel . . . . . p. 3
Akkoord biodiversiteit ? . . . . . p. 3
Nu Tiny Forests in de stad . . . . . p. 4
Afstervende beuken . . . . . p. 5
Meimaand—Haantjesmaand . . . . . p. 6
Status uilenwerkgroep 2022 . . . . . p. 7
(Pech)vogel van het jaar . . . . . p. 8
De oeverzwaluw . . . . . p. 9
Broeden? Nu nog even niet . . . . . p. 10
KBV-tje gespot . . . . . p. 11
Pilot steenmarterbeheer . . . . . p. 12
Klimopgedoe . . . . . p. 13
Manisch? . . . . . p. 14
Onze kikkers leggen het af . . . . . p. 15
Kunstwerkjes nr 3 . . . . . p. 16
Nederland—Kikkerland . . . . . p. 17
Het vogelkompas . . . . . p. 18
De wilde anjer / Passie uitgelegd . . . . . p. 19
Toen moeder aarde . . . . . p. 20

REDACTIONEEL Michel Hoogervorst

Overname
Overname van artikelen met bronvermelding is in veel gevallen mogelijk in overleg met de redactie.

Verantwoording
Publicatie van artikelen betekent niet automatisch dat de daarin vervatte meningen het inzicht van de St. WGNL weergeven.

Abonnementen en aanmelding
Abonnementen op de GroenDoen zijn alleen mogelijk door voor ten minste € 10,- per jaar donateur te worden van de St. WGNL. Zie hiervoor de voorlaatste pagina.

Zelf kopij indienen
Mogelijk dat e.e.a. bij de lezer "een bel laat rinkelen". Schroom niet de bijzondere, ludieke of vreemde belevenissen die bij u bekend zijn vast te leggen en de lezers van de ***GROENDOEN*** te laten meegenieten. Tips voor onderwerpen zijn welkom.

GroenDoen digitaal ontvangen?
Dat kan: in kleur en in pdf-format. Aanmelden bij de redactie op ons e-mailadres.

E-mailadres van de redactie: groendoen.redactie@wgnl.nl

Of via onze website ***https://www.wgnl.nl***

MELDPUNT NATUURVERSTORING . . . .

Wie kent niet dat gevoel van woedende machteloosheid bij het zien van werkzaamheden waarbij nesten van vogels worden vernietigd of de natuur op een andere manier wordt aangetast?
De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) is o.m. belast met handhaving van de bepalingen in de Wet natuurbescherming. Zo werden werkzaamheden in Bleiswijk en Voorschoten voor kortere of langere tijd stilgelegd.
De ervaring is dat als je uitvoerders aanspreekt bij het verwijderen of snoeien van struiken, bomen of andere begroeiing, ze vaak zeggen: "we hebben gekeken, hier zitten geen nesten". Maar als er een zingende vogel bij een (bramen-) struik zit, is dat een territorium met vaak al een nest! Niet in die smoes trappen!
Foto's van natuurverstoringen helpen de diensten om in te grijpen.

Hoe melden
Via het contactformulier op https://www.ozhz.nl/themas/natuur/ . Klik op de knop ***'Meld natuurschade'*** en vul het formulier in. Uw melding gaat naar de buitengewoon opsporingsambtenaar (boa). De eerst volgende werkdag gaat hij of zij ermee aan de slag. Is het dringend?
Bel de Milieutelefoon: 0888 333 555. Dit kan ook in de avonden en weekenden.
Zijn er (levens-) bedreigende situaties, bel dan uiteraard de politie via 112.

IN MEMORIAM

Wim Visser

In memoriam Herman Leuvenink

Op 5 december 2022 is op 92-jrige leeftijd overleden Herman Leuvenink.

Herman was tot 4-6-2015 algemeen bestuurslid van onze stichting. Hij heeft zich voor de WGNL ingezet als contactpersoon voor de Milieupolitie en de Vogelbescherming. De wetten rond natuur en vogels in het bijzonder wist hij in ons bestuur uit te dragen. Herman was als groot vogelkenner betrokken bij het tot stand komen van de SOVON vogelatlas. In heel veel landen heeft hij tal van vogels geteld en gespot.

In memoriam Hans van Santen

Op 18 januari 2023 is op 80-jarige leeftijd overleden Hans van Santen, erelid van onze stichting.
Hans is sinds 2003 actief geweest bij de “knotgroep”.
Vanwege zijn werk in de gereedschapshandel (inkoop), heeft hij via zijn werkgever er voor gezorgd dat wij flink wat gereedschap gedoneerd hebben gekregen. Toen wij 25 jaar bestonden, kregen we o.a. 25 Felco snoeitangen. Deze kunnen wij nog vele jaren gebruiken.

Hans sukkelde de laatste jaren met zijn gezondheid en het lopen ging vanwege voetproblemen steeds moeizamer. Voor hem was dat reden om als actief knotter te stoppen. Wel heeft hij tot vorig jaar meegewerkt de gereedschapsaanhanger te controleren en eventueel herstelwerk c.q. vervanging uit te voeren. Wij zijn hem dankbaar voor zijn toegevoegde waarde.

Bomen van vrienden

Vrienden zijn als bomen,
Zij buigen niet,
zij wuiven.

Vincent van der Lans. +

VAN DE BESTUURSTAFEL Oscar de Man

Van de bestuurstafel februari 2023

In de GroenDoen van oktober 2022 heb ik beloofd om in elke uitgave van GroenDoen een stukje op te nemen met de titel 'van de bestuurstafel'. Welnu bij deze mijn tweede stukje.

Als bestuur komen we in een jaar vier keer bij elkaar. De laatste vergadering heeft op 12 december 2022 plaats gevonden, de volgende vergadering is gepland op 13 maart.

De kerngroep weidevogels heeft vergaderd op 10 januari j.l. In deze vergadering hebben we gesproken over de startavond weidevogels op 8 maart a.s. en is de weidevogelsafari gepland op 15 april. In dit overleg passeren allerlei onderwerpen de revue, zoals de werving van nieuwe vrijwilligers, het uitroepen van de scholekster tot vogel van het jaar 2023 en de deelname aan de polderdag.

Verder gaan we alle weidevogeladressen en knotadressen van de afgelopen 40 jaar inventariseren ter voorbereiding van het jubileum van oktober. Verder ben ik voornemens om een smoelenboek te maken, in eerste instantie van de knotgroep. Daarnaast is er voor de knotploeg een what's app groep aangemaakt, zodat kort voor een werkdag eventuele extra informatie snel kan worden gedeeld.

Tot slot zal ik het bestaande archief de komende maanden reduceren en indien mogelijk digitaliseren, want het papieren archief vanaf oprichting in 1983 wordt steeds aan de nieuwe secretaris doorgegeven en bestaat inmiddels uit vier verhuisdozen. Mijn voornemen is om dit archief tot één verhuisdoos te reduceren.

AKKOORD BIODIVERSITEIT? Michel Hoogervorst

Baanbrekend akkoord biodiversiteit & pesticiden, of niet.

Eind december j.l. werd in Montreal (Canada) een baanbrekend akkoord bereikt. De landen van de wereld spraken af dat uiterlijk 2030 de achteruitgang van de biodiversiteit moet zijn gestopt. De doelen zijn stukken beter dan die van eerdere akkoorden en er zijn honderden miljarden toegezegd. Hoera.

Afspraken bindend?

Maar helaas, de afspraken zijn weer niet bindend en dus de kans groot dat ze niet worden nagekomen. Ja, dat heet "politiek". Meestal vinden politici economische belangen (*lees: geld*) vaak net even iets belangrijker dan natuur en milieu, zo weten we ook in Nederland.

Politiek & lobby

Ironisch genoeg was het uitgerekend Europa, pleitbezorger van een ambitieus biodiversiteitsakkoord, die dit als eerste demonstreerde.
Terwijl de Europese milieuministers in Montreal nog applaudisseerden, >>>

traineerden hun landbouwcollega's in Brussel een wetsvoorstel dat het pesticidegebruik zou moeten terugdringen. De Europese ministers spraken van voedselzekerheid en concurrentie. Ze herhaalden exact de boodschap van de pesticidefabrikanten en landbouwlobby.

Ons voortbestaan

De ministers vroegen vervolgens slechts om extra onderzoek, schoven eerdere rapporten van 600 wetenschappers in de onderste lade en de beslissing weer op de lange baan. Dit is zorgwekkend, want effecten komen vaak pas na vele jaren aan het licht. Denk aan het verband tussen de ziekte van Parkinson en het herbicide glyfosaat. Of het instorten van insectenpopulaties, te linken aan bepaalde pesticiden. Het is volstrekt onbegrijpelijk dat we met zijn allen zulke risico's accepteren, want zowel voor ons voortbestaan als dat van veel van onze (weide-)vogels zijn insecten van levensbelang.

Bron: Trouw

NUT TINY FORESTS IN DE STAD . . . .

Een Tiny Forest is een dichtbegroeid minibos van ongeveer 250 m2, waarin maximaal 600 inheemse bomen worden geplant. Ze vormen een goede oplossing in de strijd tegen droogte en hittestress in de stad.

Deze in de stad door IVN Natuureducatie opgezette minibossen vangen bij hevige neerslag veel water op en geven de biodiversiteit een impuls. In totaal werden in alle onderzochte Tiny Forests 1167 soorten planten en dieren waargenomen, excl. de aangeplante bomen en struiken. Per Tiny Forest zijn dat 270 soorten.

In 2020 en 2021 werd bij 11 minibossen in en buiten het Tiny Forest de bodemtemperatuur gemeten. In de zomerperiode op extreem hete dagen kon het verschil tot meer dan 20 graden oplopen. Jaarrond ligt de temperatuur in een Tiny Forest ongeveer 7 graden lager dan op de straat en in de zomer circa 10 graden. In de versteende stad zorgt naast hitte ook de steeds extremere neerslag voor problemen. Berekend is dat door de 11 onderzochte Tiny Forests ruim 8 miljoen liter water is opgevangen. De gemiddelde jaarlijkse CO_2-vastlegging bedroeg 127,5 kilo CO_2 per jaar voor Tiny Forests in de leeftijd van 1 tot 5 jaar.
In totaal zijn in Nederland tot nu toe circa 170 Tiny Forests in de openbare ruimte aangelegd en 90 in particuliere tuinen. Een uitdaging voor onze gemeenten.

Bron: Wageningen University & Research (WUR)

AFSTERVENDE BEUKEN ....

Afsterven monumentale beuken

Door de langdurige droge periodes dreigen monumentale beukenbomen op wat hoger gelegen plaatsen af te sterven. Zo is op Park Doorn (Ut) ongeveer 87% van de bomen een beuk. Beuken groeien langzaam en wortelen vrij oppervlakkig. Wordt het droog, dan zijn de bomen afhankelijk van het 'hangwater'. Dat is het water dat in de bovenste grondlaag zit. Maar bij langdurige droogte komt de boom vocht tekort.

Als een boomsoort massaal afsterft omdat die slecht tegen de droogte kan, dan moeten er ter plaatse meer verschillende soorten bomen komen die minder gevoelig zijn voor droogte. Je kunt dan denken aan lindenbomen, boomhazelaars en bepaalde esdoornsoorten.

< Beukenpad: zie markering op bomen rechts >

Diversiteit nodig

Naast het aanbrengen van diversiteit in boomsoorten, kan de droogte ook op andere manieren worden bestreden. Bijvoorbeeld door water vast te houden. De oude waterpartijen in de omgeving spelen hierbij een belangrijke rol. Zo is op een aantal plekken een verstelbare waterkering aangebracht om het water vast te kunnen houden en beter te reguleren. Het waterschap kan ook wat extra water naar het gebied voeren om het monumentale erfgoed voor uitdroging te behoeden.

Het kappen van tot dan gezonde bomen als in Park Doorn ligt gevoelig. Met name door de monumentale status van het park. Gemeente Utrechtse Heuvelrug erkent dat er ingegrepen moet worden.

Daarom is een toekomstvisie en renovatieplan gemaakt waarbij ook is gekeken naar de toekomstverwachting van het boombestand.

Een van de conclusies was dat een groot aantal beuken er slecht aan toe is. Het ingrijpende besluit was om januari / februari 2023 ca 484 beuken te verwijderen. Door het renovatieplan ontstaat ruimte voor jongere bomen die er voor moeten zorgen dat de omgeving beter klimaatbestendig zal zijn.

Bron: NNN, Rijksvastgoedbedrijf

Nationale Databank (NDFF)

De Nationale Databank Flora en Fauna geeft informatie over het voorkomen van flora en fauna in Nederland. In de databank zijn meer dan 100 bestaande databanken gebundeld.
Via de invoerportalen Telmee.nl en Waarneming.nl en via verschillende apps voor smartphones komen er dagelijks tot wel 20.000 recente waarnemingen bij.

Meer info: www.ndff.nl of www.bij12.nl.

MEIMAAND—HAANTJESMAAND M.H.

Haantjes spotten in elzen

Je zou het niet zeggen, maar als u in het voorjaar op het blad van de elzen kleine zwarte kevertjes vindt dan zijn dat zeer waarschijnlijk elzenhaantjes. Logisch toch?

Haantje de voorste

In Nederland komen ruim 300 soorten bladhaantjes voor, waarvan het elzenhaantje er één is. Elzenhaantjes knagen langwerpige gaten in elzenblaadjes, maar ze lusten ook wel hazelaars, wilgen en populieren.

(het gezegde luid: als het er uit ziet als een eend, zwemt als een eend, loopt als een eend en kwaakt als een eend, dan is het zeer waarschijnlijk een eend)

De larven (kleine rupsjes) zijn echte haantjes de voorste en doen niets anders dan eten. Als ze zich hebben volgegeten dalen ze af naar de grond alwaar ze zich verstoppen onder dode bladeren om na enige tijd te gaan verpoppen tot kever.

Indien u een els wilt behoeden voor haantjesvraat kunt u de larven en haantjes van het blad plukken. Veel makkelijker is de laag bladeren onder de boom op te harken en af te voeren. Dan worden de poppen ook afgevoerd.

Bladblazers: verspreiders

Tegenwoordig zie je minder bladharken. Ze maken plaats voor bladblazers. Maar met het wegblazen van het blad worden de larven alleen maar verspreid over het terrein.

Ook zijn andere bestrijdingstips te vinden, maar waarom zou je ze bestrijden? De bomen worden iets eerder kalend, maar die overleven het wel. De els is een algemene soort en ideaal om wichelroeden mee te maken.

Elzenhaantjes zijn fraaie glanzende blauwzwarte kevers, 6 á 7 mm lang, met gespreide antennes. De elzenhaantjes zijn vooral te vinden in mei en juni als ze hun eitjes afzetten om daarna dood te gaan.

Die oranje eitjes vind je aan de onderkant van de bladeren. Na een kleine twee weken komen de kleine groene larfjes uit, die wat later zwart kleuren.

Natuurlijk evenwicht

Die larven zijn een voedzame kost voor mezen, merels, mussen, roodborstjes en andere zangvogels en hun jongen. In een omgeving met veel vogels komt de bestrijding van (elzen-) haantjes vanzelf op gang.

Zo zie je maar: de natuur is prima in staat het allemaal zelf te regelen en in evenwicht te brengen.

Bron Duurzame natuur (Trouw)

STATUS UILENWERKGROEP 2022 M.H.

Resultaten werkgroep uilen

De uilenwerkgroep van WGNL ondersteunt en faciliteert de kerkuil en de steenuil zodanig dat ons buitengebied voor hen weer aantrekkelijk is om zich te vestigen. Kernpunt van de uilenwerkgroep is het behouden van de Kerkuil en de Steenuil in 'ons' buitengebied. Hieronder volgt een overzicht van het broedseizoen 2022.

Status steenuil

Aantal nestkasten

Afgelopen jaar zijn er 2 nieuwe locaties bij gekomen. Hiermee kwam het aantal door de werkgroep beheerde / onderhouden nestkasten in 'onze' regio op 84. Eén van de nieuwe locaties was een kast voor een paar dat een jong had grootgebracht in een stapel hakhout die opgestookt ging worden. Door 4 paartjes was gekozen voor een ander leegstaand object.

Nestcontrole

Bij de controleronden was de kastbezetting:
11 kasten bezet met een broedpaar, waarvan bij 3 paren het legsel was mislukt. Samen met de paartjes die buiten een nestkast broedden komen we op 15 broedparen. Op één locatie troffen we twee dames aan op 5 eieren. Daar komen geen jonge steenuilen van, dus we hopen dat ze dit jaar een mannelijk maatje vinden.

< Twee broedse dames steenuil >

De 11 kasten met een broedpaar komt neer op een kastbezetting van 13%. Tellen we de 4 overige broedparen er bij op dan is het totaal zeker goed te noemen.
Als vuistregel wordt een kastbezetting van meer dan 10% als goed beoordeeld.

Reproductie

Met de jongen was het minder goed gesteld. Tijdens het seizoen zijn slechts 24 jongen geringd, dus de gemiddelde reproductie was ca 1,6 jongen per broedpaar. Bij 3 paren is het legsel mislukt.

Conclusie: een piek in het aantal broedparen door het muizenrijke jaar 2019 is niet terug te zien. Wel is er de laatste jaren een duidelijke toename van het aantal broedparen in 'ons' gebied zichtbaar! De inspanningen zijn dus niet voor niets geweest. Ondanks de mooie locaties overleven lang niet alle oudervogels, waardoor de leeftijd op gemiddeld 8 jaar komt. In een goed biotoop kan de steenuil wel 15 jaar worden,

Bron: Martin van de Reep

Een meer uitgebreid verslag over het afgelopen seizoen is voor zowel de kerkuil als de steenuil gegeven op de website https://www.wgnl.nl.

Status kerkuil

Een overzicht van deze resultaten was in de vorige *GroenDoen* opgenomen.

DE (PECH)VOGEL VAN HET JAAR M. H.

Bonte Piet Nationale Pechvogel van 2023

Sovon Vogelonderzoek en Vogelbescherming wijzen sinds 2001 elk jaar de Vogel van het Jaar aan. Elk jaar wordt een vogelsoort uitgekozen waarmee iets aan de hand is. Eerder in 2008 kreeg de scholekster deze titel ook al als de vergeten weidevogel van het jaar. Maar omdat de aantallen steeds verder teruglopen is ook nu de keuze op deze vogel gevallen.

Terugloop voorkomen

Met verder onderzoek probeert men beter te begrijpen wat we kunnen doen om verdere terugloop van de populatie te voorkomen.
Uit de laatste tellingen is bekend dat in Nederland een populatie is van 30.000 tot 37.000 broedparen. Dat is 30% van de populatie medio jaren 80.
In 2009 hadden we nog 65.000 tot 87.000 broedparen.

Verhuizen naar een paalwoning

Een deel van de populatie is zich al enige jaren aan het verplaatsen van het platteland naar de stad. Vooral op platte daken (10 à 15% van de populatie) en industrieterreinen broeden ze graag. Maar ook die gebieden worden steeds minder leefbaar voor ze.
Scholeksters maken hun nest graag op een vlakke ondergrond, maar ook tussen gras in een weiland. Daarom gaat men de komende jaren experimenteren met het plaatsen van broedpalen (jawel!) in het water. Een platform waarop kiezels liggen. Hierop kunnen de vogels dan broeden zonder last te hebben van vossen of marters.
Veilig hoog en als het zo ver is dan duiken de jongen zo het water in en zwemmen ze naar land. Voor scholeksterjongen is dat geen probleem. We zijn benieuwd wat ze er van gaan vinden.

Hulp van stadsbewoners

Stadsbewoners kunnen scholeksters die op platte daken broeden in de gaten houden en melden via de website www.scholeksterophetdak.nl. Een plat dak voorzien van kleine steentjes en met opstaande randjes zijn van belang. De steentjes voor het broedpaar om een nestplek te kunnen ”draaien” en een opstaand randje zodat de kuikens niet over de rand kukelen. Door de meldingen over het verloop krijgt men een beeld van het broedsuccesverloop.

Bron: VV/AD

Nestkast voor oeverzwaluwen aan de Klinkenbergerplas in Oegstgeest.
Achter elke nestopening zit een ca 1 meter lange broedbuis die eindigt in de nestholte. Ook deze pijpen en nestholtes dienen jaarlijks te worden schoongemaakt en opgevuld met een nieuw zandmengsel.

< *Foto: Michel H.* >

DE OEVERZWALUW

Michel Hoogervorst

De nestgang van de oeverzwaluw (Riparia riparia)

Zo eind maart verschijnen ze weer in hun broedgebied… de oeverzwaluwen. Vaak in dezelfde periode als de boerenzwaluw. Helemaal vanuit Afrika naar Nederland gekomen om te broeden. Ze zwermen vaak enkele dagen in groepen boven een mogelijk geschikte nestlocatie voordat ze deze bezetten.

Koloniebroeder

De oeverzwaluw is de allerkleinste en meest wijdverspreide soort van onze zwaluwen. Hij is maar 12 cm lang, chocoladebruin van boven, wit van onder met over de borst een bruine band en een licht gevorkte staart. De vlucht van de oeverzwaluw is snel en schokkerig, waarmee hij zich onderscheidt van de andere zwaluwen. Oeverzwaluwen zijn echte koloniebroeders. De kolonies bevinden zich van nature langs meanderende beken en rivieren waar veel insecten rondvliegen die de hoofdmaaltijd vormen. Vaak broeden ze ook in tijdelijk aangelegde gronddepots met steile wanden.

Nestgravers

Jaarlijks graven ze in 2 tot 3 dagen een nieuwe nestgang uit in vers zand. Hun pootjes zijn voorzien van speciale stevige veertjes om het graven gemakkelijker te maken. Het zijn horizontale gangen met iets naar boven oplopende nestholtes die 60 tot 120 diep en 5-7 cm breed zijn met een vrije uitvliegroute. Het aantal nesten in een broedkolonie varieert van een tiental tot enkele honderden. De nestgang eindigt in een nestkamer. De nestkom wordt knus ingericht met zachte materialen zoals gedroogd gras, blaadjes, haren en veertjes.
Bij kunstmatige oeverzwaluwwanden moeten jaarlijks de nestpijpen worden schoongemaakt en van vers zand worden voorzien. De St. WGNL heeft toegezegd de gangen van de nieuwe nestwand nabij de Vliet in Leidschendam de komende jaren te zullen onderhouden.

Nachtrust

Vanaf medio mei worden 4 tot 6 dof-witte eitjes gelegd die door beide ouders worden uitgebroed. Na 12–16 dagen worden de jongen geboren. De oude vogels overnachten niet samen met de jongen in de nesten. De jongen zijn alleen en slapen toegedekt met veren van het nestmateriaal. Ze verlaten spoedig het nest, maar wachten de ouders bij de ingang op als zij met voer aankomen. Tot ongeveer een week na het uitvliegen kunnen de jongen nog in een nestgang slapen. Na 16-22 dagen verlaten zij die en keren er niet meer terug. Voor de tweede leg wordt een nieuwe nestgang gegraven, meestal ook nog op een andere plek.

Rond augustus neemt het aantal oeverzwaluwen in het broedgebied af en aan het eind van september vertrekken de laatste vogels naar de overwinteringsgebieden in Afrika.

Naast een oeverzwaluwwand kennen we ook de nestkast voor oeverzwaluwen (zie hiernaast)

Bron: Diversen, w.o. NNN.

BROEDEN? NU NOG EVEN NIET

Koos Dijksterhuis

In de duinen zit boven in een meidoorn een klauwier. Vanuit een uitkijkpunt, vaak boven in een alleenstaand boompje op open terrein, speurt de vogel naar kikkers, hagedissen, muizen en grote insecten. Zodra hij een prooi meent te zien dan stort hij zich erop. Klauwieren zijn zangvogels die zich gedragen als roofvogels.

Wonderbaarlijke klauwieren

Toen Nederland nog een afwisselend landschap had broedden er maar liefst drie soorten klauwieren. Twee ervan zijn we inmiddels al kwijtgeraakt. De derde waren we ook al bijna kwijt, maar die keert de laatste jaren op wonderbaarlijke wijze terug. Voornamelijk in het oosten. Het betreft de grauwe klauwier.

Klapeksters broedden tot 1999 nog op heidevelden. Nadien zagen we hem alleen nog in de winter. Het lijkt er op dat het aantal voorzichtig toeneemt, dus wie weet.

< Roodkopklauwier >

In de eerder genoemde meidoorn zit de derde soort: de roodkopklauwier. Hij is zwart met wit en heeft een roodbruine kruin en nek. Hij is iets kleiner dan een klapekster en iets groter dan een grauwe klauwier.

Reden tot verhuizen

Roodkopklauwieren broedden tot 1956 in Nederland. Ze lijken hun broedgebied naar het zuiden te verplaatsen. Dat is dus een verhuizing tegen de klimaatverandering in en heeft eerder te maken met de verloedering van ons landschap.

In Zuid-Europa zag je ze vaak in open terrein met veel stekelstruiken en juist zonder veel mensen. Maar helaas. Wij ruimen in ons land de stekelstruiken nog steeds op en in de restjes halfopen landschap verdringen de mensen zich om hun natuurliefde te bevredigen.

Er zijn nog kansen

Misschien dat we roodkopklauwieren (en andere soorten) ooit weer als broedvogel verwelkomen, maar dan moeten we ons land niet langer vullen met doodse velden en distributieloodsen.

Ze keren in april of mei terug uit Afrika. Sommige vliegen dan ver voorbij hun broedgebied. Misschien doen ze dat expres of misschien vergeten ze op tijd te remmen.
Zo duiken er elk jaar wel een aantal op in Nederland. Maar broeden? Nee dank u, zoals het er nu nog uit ziet toch maar even niet.

Meer pronkstukken

Ook in je eigen omgeving of achtertuin vliegen prachtige pronkstukjes rond. Een daarvan is de mannetjesmerel met zijn geeloranje snavel. Zo'n oranjerode snavel maakt indruk en is van een heer op leeftijd. Want hoe ouder de heer, hoe langer de snavel en hoe dieper de kleur. En de roodborst?
Die steekt zijn jas in het voorjaar trots naar voren om aan de vrouwtjes te tonen.

KBV-TJE GESPOT M.H.

Voor niet-vogelaars zijn ze op het oog vaak lastig te onderscheiden: de kbv-tjes. Sommige zijn zeer algemeen, andere juist weer zeldzaam. En hoe zeldzamer, hoe meer opwinding een kbv-tje onder de liefhebber-vogelaars genereert.

Klein bruin vogeltje

Sommige gors-achtigen zijn bruin of bruinachtig gekleurd, lijken op elkaar en worden ludiek aangeduid als kbv: klein bruin vogeltje. Afgelopen najaar was het weer een keer raak. Er werd in Zoetermeer een kbv-tje gesignaleerd dat hier totaal niets te zoeken heeft. Er werd een Amerikaanse dwaalgast gezien, verwant aan de gorzen: een bobolink of rijsteter (*Doligonix oryzovorus*).
De mannetjes zijn min of meer gekleurd: zwart met beige kruin en witte veren op vleugel en rug. De vrouwtjes zijn voornamelijk bruin, zodat ze op het nest goed gecamoufleerd zijn. Een ander voorbeeld met zo'n aanpassing is de wilde eend.

Vreemde vogels

Toch bijzonder dat zulke kleine vogeltjes helemaal vanuit China of Amerika in ons dichtbevolkte land terechtkomen, meegenomen door stormen en geografisch de kluts kwijt.

Maar nog vreemder is het gedrag van fanatieke vogelspotters en twitchers die met camera en telescoop vogels verzamelen zoals een filatelist postzegels. Op een foto (NOS) staat een veertigtal mannen, uniform in jeans en blauwe jacks, zich te verdringen om een glimp van het gorsje op te vangen.
Meer opvallend: op de foto staat ook één vrouw. Ze staat achter de kluwen vogelspotters en kan het gorsje dus niet zien. Ook opvallend: ze droeg een beige broek en een groen jack. Ze onderscheidde zich daarmee van de blauw uitgedoste heren zoals een vrouwtjes-eend zich onderscheid van een toom woerden. Misschien was de vogelspotter die dag wel een echt weekdier….

Naar Jelle Reumer (paleontoloog)

DNA Huismus (Passer domesticus) / Mus en Mens

De Huismus evolueerde toen de mens de landbouw uitvond. In die tijd leerde de mus zetmeel te verteren. Dat blijkt uit het DNA dat onlangs van de Huismus in kaart is gebracht.
Wat heeft de Huismus gemeen met soorten als de bruine rat, de bedwants en de hoofdluis? Ze zijn allemaal aangepast aan het leven in de buurt van de mens en dus cultuurvolgers. Van huismussen is wel bekend dat ze uitsterven als een nederzetting wordt verlaten.
Ondanks dat huismussen in de nabijheid van mensen leven was er van hun evolutie heel weinig bekend. Daarom hebben biologen uit Noorwegen, Iran en Kazachstan het genoom van de huismus in kaart gebracht en zo kunnen analyseren hoe ze afhankelijk werden van de mens. Onze huismus leefde aanvankelijk in Europa en Centraal-Azie, maar door de eeuwen heen kun je hem nu vrijwel wereldwijd tegenkomen.

Bron: Vogeljaar, NRC

PILOT STEENMARTERBEHEER M.H.

Uit camera-onderzoek bij weidevogelnesten blijkt dat veel nesten verloren gaan omdat steenmarters de eieren opeten. Daarom is van 2017 t/m 2022 de pilot steenmarterbeheer uitgevoerd, waarbij is onderzocht wat het effect van het vangen en doden van steenmarters op het percentage uitgekomen nesten is.

De pilot startte in 2017 in Friesland bij Akkrum en is uitgebreid naar 19 gebieden waar boeren het weidebeheer al afstemmen op weidevogels. Bijvoorbeeld door later te maaien of het land in stroken te maaien. De resultaten werden gemonitord met ongeveer 3800 wildcamera's.

Het blijkt dat wanneer het steenmarterbeheer optimaal is uitgevoerd, en aangevuld met beheer van de vos, het percentage uitgekomen nesten significant toeneemt. Waar dat vóór de pilot gemiddeld 50% was, is dat nu ca 78%.

Jaarlijks beheer nodig

Het aandeel van de steenmarter ging van 17,7% in het totale nestverlies naar 3,5% bij optimaal beheer van de predatoren. Wat opvalt is dat jaarlijks een vrij constante instroom van nieuwe steenmarters in de pilotgebieden is. Om het beheer effectief uit te voeren dient het steenmarterbeheer dus elke winter en voorjaar opnieuw te worden uitgevoerd.

Opnieuw ontheffing

Het doden van steenmarters leidt niet tot hogere nestpredatie door andere soorten. Op basis van de resultaten heeft de Faunabeheereenheid Friesland voor het weidevogelseizoen 2023 een ontheffingsaanvraag voor steenmarterbeheer in de 19 pilotgebieden plus de aanvulling van 7 nieuwe gebieden aangevraagd.

Maar wat moeten we hier nu weer van vinden? Over deze vorm van beheer is het laatste woord nog niet gesproken.

Bron: Provincie Friesland / NNN

Belang van kennis

Kennis van het verleden is cruciaal
om het heden te kunnen begrijpen
en de toekomst te kunnen vormgeven.

Uitspraak van Clarice Gargard

Weetje: het kleinste vogeltje

Op onze lijst van kleinste soorten staat het goudhaantje op nummer 1. Ondanks zijn geringe afmetingen heeft de soort een enorm groot leefgebied dat zich uitstrekt van Groot-Brittannië tot aan Japan. Hij verdient zijn naam door de opvallende goudkleurige rug. Het vogeltje meet niet meer dan 8,5 tot 9 cm en heeft een gewicht van 4 tot 7 gram.
Wereldwijd staat het goudhaantje op de 3-de plaats van kleinste vogels.

KLIMOPGEDOE M.H.

Vooroordelen over klimop

Het is een plant die heel veel voorkomt in Nederland, zowel in bossen, parken, huizen en kantoren: de klimop. Een geliefde plant, doordat die eigenlijk altijd wel groeit en groen blijft in de winter, maar ook omringd met vooroordelen. Zo zou de plant verstikken en woekeren. Wat is hiervan nu waar?

Bomen: klein ecosysteem

Er is het idee ontstaan dat klimop bomen zou verstikken en muren zou verzwakken. Maar dit is simpelweg niet het geval. De klimop hecht zich via een soort van hechtdraden aan een boom en verstikt deze niet. Rondom de boom ontstaat een klein ecosysteem waar vogels zich kunnen verschuilen en broeden in de winter en herfst. Maar ook is de klimop vruchtdragend gedurende het hele jaar en daarmee een belangrijke voedselbron voor veel vogels en insecten.

Muren: groene stad

De wortels van de klimop zouden muren verzwakken. Het is inderdaad waar, zodra klimop een gaatje vindt zal het zich hierin wortelen, maar met moderne bakstenen muren met stevige mortel is dit niet mogelijk. De klimop zal zich hechten aan de muur maar deze niet beschadigen. Wel kan het oude monumenten van baksteen met zachte mortel beschadigen. Klimop zou zelfs een oplossing kunnen zijn voor het vergroenen van stenen doordat veel dieren er hun toevlucht vinden en ze de stad groener en schoner maken.

Nadeel: bodembedekker

Doordat de klimop van voedselrijke grond houdt vinden we de klimop, mede door klimaatverandering, wel steeds meer in bossen en parken. En als bodembedekker vormt deze een bedreiging voor de bodemflora van open plekken, als de klimop de overhand krijgt. Ook in oude bomen, die op sterven staan of veel wind vangen, kan de klimop door het gewicht zorgen dat de boom eerder omvalt.

De vooroordelen rondom klimop kunnen grotendeels worden losgelaten. De klimop zorgt niet voor beschadigingen aan bomen en (moderne) muren, maar levert juist extra bescherming.

Weetje: ganzenmix

Opvallend vaak worden ganzen gezien die niet zuiver tot een soort behoren. Kennelijk kruisen verschillende ganzensoorten makkelijk met elkaar. Maar waarom kiezen ze nu een partner van een andere soort?
Het kan gebeuren dat een gans met legnood haar ei legt in het nest van een ander, ook als het van een andere soort is. Het jong dat uitkomt zal haar stiefouders als haar eigen soort beschouwen en zich ook daarnaar gedragen. Het jong zal later dus voorkeur hebben voor een partner die op haar stiefouders lijkt.

Ook worden eerder gemengde huwelijken gesloten in dunbevolkte, vaak Arctische gebieden waar weinig partnerkeus voorhanden is.

MANISCH ?

Ab van der Burg

Wat is dat toch die onbedwingbare drang om buiten te zijn? De zon vlaagt een straal licht, de wind streelt de bomen, de wolken blinken en dan hou ik mezelf niet tegen. Ben ik een jager die jaagt op, op welk voedsel? Moet ik buiten zijn terwijl ik in huis ook genoeg te vermaken heb. Mijn huis kent boekenkasten als een volle winkel; mijn huis kent muziekinstrumenten, talrijke schilderijen, meters langspeelplaten, uren cd's en een weeshuis vol opgeslagen films en documentaires.
Maar nee, de regen is opgehouden, de dakpannen zijn weer droog, kauwtjes jagen door de lucht en mijn bloed begint weer te bruisen.

Eruit – eruit

Ik wil weer zoals vandaag naar buiten, zoekend door mijn verrekijker naar een groep kleine rietganzen die ik nog steeds niet in mijn polder heb weten te vinden. En weer ben ik blij als ik een grote groep wulpen in het land zie staan. Een deel slaapt staand op een poot, of moet je been zeggen, een ander deel is mij gewaar en loopt verder van mij af; een enkeling heeft mij niet in beeld, is bezig met voedsel zoeken, puurt met de lange kromme snavel tot diep in de drassige grond; zou hij of zij een worm hebben gevangen.

Het is de wulp, die wulp die ik vang met een klik van mijn camera; de zoveelste wulp die ik mooi van kleur en vorm vind, de wulp van vandaag en van eergisteren toen ze in een wolk opvlogen ergens door opgeschrikt!
Ja, het is januari en ik voel de kou van de wind; ik geniet de kou tot rillend toe, kijkend naar een trappelend stormmeeuwtje, ook op wormenjacht!
Ga ik verder? Ik weet dat ik het steenuiltje op de op instortende Johanneshoeve waarschijnlijk niet te zien krijg. Hij zou wel gek zijn om in de schrale wind en de schuchtere zon zijn energie te verliezen. Maar toch mijn dwang om toch te gaan kijken, want stel dat hij er wel zit!
Ach, het is maar een gewone maandag. Zo'n dag die ik al jaren ken. En toch is het een andere dan een tijd geleden. Weet ik nog wat ik die maandagen deed, wat ik zag, waar ik van genoot?

Mijn Dagboek

Handig als je allerlei vormen van dagboek bijhoudt. Zo was ik zes dagen eerder weer op het Zuiderhavenhoofd met Frans! Lopend vanaf de parkeerplaats lang het oude kotje waar de mannen 's morgens het nieuws uitwisselen. Ik herinner me die dag dat het nieuws het overlijden van Harry Muskee bracht. De muziek die luidt uit het kotje kwam zong onder andere The Window of My Eyes!

< Grote Grijze Snip >

En direct op de pier bewegen onder op het strand drie drieteen strandlopers op het ritme van de golvende zee! Hoeveel foto's klikt een camera?
Bij de groene vuurbaak op het eind van de pier wensen we iedereen een goed en gezond nieuwjaar. We kennen elkaar ook al zo lang door alle jaren. De vissers, de trektellers, de vogelaars, de fotografen! >>

Piet, er bijna iedere dag te vinden, heeft op zijn oude dag zijn baard laten groeien, een schilder zou graag dit hoofd zo vereeuwigen.

Mooi, weer twee Alken. Ver weg een Jan van Gent en op de westenwind om het baken een juveniel drieteenmeeuw. Oh, zijn Engelse naam, kittiwake, streelt mijn oor en oog. Hij land op de rand van de kant en begint een flinke poetsbeurt. Daarbij vliegt hij even op. Klik zegt de camera vijfmaal.

< Kleine topper >

Een visser vangt een mooi grote kabeljauw. Eric, je moet hem kennen, vogelaar en groot insectenkenner neemt met zijn mobiel een foto. 's-Avonds zie ik de kabeljauw op de foto bij Waarneming!

Drang

Lees, dit is de drang, dit is leven op allerlei momenten in nieuwsgierigheid, vrij in alle gedachten, leunend op de wind, pratend met belevende mensen, gestreeld wordend door de zon.
Wie kom ik morgen weer tegen, en waar? Bij de pasgeboren zeehond op het strand bij Ouddorp, bij de grijze wouw bij Renesse, of gewoon in de **Driemanspolder** bij de zeldzame grijze snip. Ja, ik ben er!

ONZE KIKKERS LEGGEN HET AF . . . .

Onze kikkers leggen het af tegen exoten

Onderzoekers van Universiteit Leiden en twee natuurorganisaties hebben in verschillende duingebieden in onze omgeving exotische kikkers en padden aangetroffen. Het betreft de knoflookpad, de vroedmeesterpad, de oostelijke boomkikker en de Italiaanse boomkikker. Vermoedelijk gaat het om gedumpte huisdieren.
De natuurbeheerders zijn op de hoogte gesteld van de aanwezigheid van de exoten. Immers, exoten kunnen grote schade aanrichten onder de soorten die in het gebied van nature thuishoren. Vaak verdringen ze de inheemse soorten en jagen daar ook vaak op. Daarnaast kunnen exoten ook ziekteverwekkers bij zich dragen die hele populaties inheemse soorten wegvagen.

In verschillende duingebieden en parken vingen de onderzoekers amfibieën en deden daar een snel uit te voeren DNA-onderzoek op. Zo ontdekten zij in Hollandse Duinen ten zuiden van Den Haag een populatie van de Oostelijke boomkikker die thuishoort in Griekenland. In het Westduinpark bij Den Haag trof men de Italiaanse boomkikker aan. Beide soorten verschillen genetisch enorm van de Hollandse boomkikkersoorten die zij kunnen overheersen.

De aangetroffen knoflookpadden, die eigenlijk alleen in het zuiden en oosten van Nederland voorkomen, komen vermoedelijk uit Oost-Europa. Ook de in verschillende gebieden gevonden vroedmeesterpad hoort hier niet voor te komen. Volgens de onderzoekers zijn de exotische soorten vrijwel zeker door mensen uitgezet. Het gaat dan vaak om huisdieren waar men vanaf wil.

Bron: AD

KUNSTWERKJES — NR 3 Wouter B.

Vogels op postzegels

In eerdere uitgaven van de GroenDoen stond een oproep om iets te gaan doen met postzegels die onze vogels als beeltenis hebben. Zowel nationaal als internationaal is op dit gebied veel te vinden. Onze lezers is gevraagd een bijdrage te leveren die we in een serie afleveringen kunnen opnemen in de GroenDoen. Een mooie postzegel met daarbij het land van herkomst, een beschrijving van de zegel, de kunstenaar en andere wetenswaardigheden maken het geheel interessant voor de lezers. Hieronder volgt de bijdrage van Wouter Balkenende.

FEPA-zegels uit 1994

Van 17 tot 23 oktober 1994 werd in het Nederlands Congresgebouw te Den Haag de Internationale Postzegeltentoonstelling gehouden voor Filatelisten *(Engels: FEPA).* Natuurlijk kon Nederland niet uitblijven en heeft bijgedragen met een speciale serie FEPA-zegels (uitgave 22-02-1994) waarop vogels uitgebeeld. Uitgegeven zowel in blok (zie hierboven) als in losse fosforescerende zegels.

Alle zegels hebben het formaat 37 x 26 mm.
De ontwerpen zijn van de Amsterdamse graficus Bernardus Bos (1930—2017) en in offset afgedrukt door Joh. Enschede & zonen.

Even al de zegels op een rijtje:
70 + toeslag 60 cent: brandgans (Branta leucopsis), oplage 1341788.
80 + toeslag 70 cent: blauwborst (Lucinia svecica) , oplage 1345587.
90 + toeslag 80 cent: zomertaling (Anas querquedula), oplage 1328136.

Bos stond bekend als serieuze ontwerper, soms op het pietluttige af. Hij was het iemand, die niet graag op de voorgrond trad.
De belangrijkste opdrachtgevers waren meubelfabrikant *Ahrend* en uitzendbureau *Randstad*. Voor Randstad ontwierp hij het logo, dat in 2017 werd aangemerkt als "een van de oudste nog in gebruik zijnde beeldmerken van Nederland". Het is erkend als een van de 100 beste bedrijfslogo's van de 20e eeuw.

In 1978 werd Ben Bos uitgenodigd om lid te worden van de Alliance Graphique Internationale (AGI), een vereniging waartoe de crème de la crème van de internationale ontwerpwereld behoort. Het was voor Bos een glorieus moment. Voor hem betekende het niets meer of minder dan de erkenning deel uit te maken van een zeer selecte groep ‘groten uit het vak’.

Naar een idee
van Woutje B.

NEDERLAND—KIKKERLAND M. H.

Kikkers complexer dan verwacht

Ons kikkerlandje kent 6 soorten inheemse kikkers (Lat: rana) en 5 soorten inheemse padden (Lat: bufo). Het kleine aantal soorten kikkers maakt het gemakkelijk om ze te leren. Zo kennen we:

- de bruine kikker,
- de meerkikker (Pelophylax ridibundus), ook wel de Grote Groene Kikker.
- de poelkikker (Pelophylax lessonae), ook wel de Kleine Groene Kikker.
- de bastaardkikker (Pelophylax escu lentus), de Middelste Groene Kikker.
- de heikikker (Rana arvalis).
- Europese boomkikker (Hyla arborea).

In sommige streken worden meerkikkers aangetroffen met genen afkomstig uit de Balkan. Deze wordt ook wel een “exotische” meerkikker genoemd.

Onze kikkers leggen het af tegen exoten

(Zie ook het artikel op blad 15)

De meerkikker is ooit door mensen hier gebracht voor in de vijver, maar vooral voor hun heerlijke kikkerbilletjes.

Echter, de meerkikker *(foto)* is op een onopvallendere manier gevaarlijk voor onze poelkikker; namelijk via **het groene kikker-complex**.

Onderscheid met andere soorten

De Europese groene kikkers uit het geslacht *Peleophylax* zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden. De meerkikker kan zich met de poelkikker kruisen.
De nakomelingen worden wel bastaardkikker of middelste groene kikker genoemd. De nakomelingen van zo’n kruising zijn hybriden, maar ze kunnen zich wel degelijk voortplanten met een van de oudersoorten of met een zgn. triploïde kikker.

(Noot red.)
Een triploïde kikker bevat in de celkern van elk chromosoom drie exemplaren (dus genen) van beide soorten ouders. Bij triploïde organismen kunnen problemen worden verwacht bij de voortplanting waardoor deze steriel kunnen zijn.

Het groene kikker-complex

Het groene kikker-complex omvat drie groene kikkers die lastig uit elkaar te houden zijn: de exotische Meerkikker, de inheemse Poelkikker en de kruising tussen die twee: de Bastaardkikker. Precies deze kruising is problematisch voor de inheemse Poelkikker. De oorzaak zit hem in de genen.

De Bastaardkikker bewaart eigenlijk de genen van zowel de Poelkikker als van de Meerkikker. Maar wanneer de Bastaardkikker vervolgens paart met een Poelkikker, geeft hij zijn Meerkikkergenen door. Hierdoor ontstaat weer een Bastaardkikker.
Wanneer de Bastaardkikker paart met een Meerkikker, gebruikt hij juist zijn Poelkikker-genen, waaruit opnieuw >>>

een Bastaardkikker ontstaat. Dit lijdt er dus toe dat uiteindelijk alle Poelkikkers in Bastaardkikkers veranderen!

In de bijgaande figuur is het proces weergegeven.

Hierin heeft de Meerkikker (MM) twee 'M' genen en de Poelkikker (PP) twee 'P' genen. De bastaardkikker (MP) heeft zowel de genen van de Poel- als de Meerkikker, een 'M' en een 'P'.
In een populatie van drie Poelkikkers en een Meerkikker zal de oorspronkelijke populatie uiteindelijk verdwijnen. In de figuur staat weergegeven wat er gebeurt als een Meerkikker wordt toegevoegd aan een populatie van drie Poelkikkers. Uiteindelijk blijft er alleen een bastaardkikker over, waardoor de populatie verdwijnt.

Genetisch verlies Poelkikker

De Poelkikker leidt dus aan een soort "genetische opslokking", hetgeen in gang is gezet door de mens en zijn verlangen naar kikkerbilletjes. Hoewel er wat uitzonderingen zijn op dit proces, blijft het fenomeen bizar en leidt het op een geniepige manier tot het verdwijnen van onze Poelkikker. Alhoewel, als de Poelkikker uitsterft zal zijn DNA perfect behouden blijven in de Bastaardkikkers! Bizar toch?!

Bron: onzenatuur-belgie

HET VOGELKOMPAS . . . .

Wonder der vogeltrek

Eindelijk is het wonder van de vogeltrek aan het licht gebracht. Decennialang is onderzoek gedaan op het gebied van deeltjesfysica bij Roodborsten en wat bleek? Het kompas van een Roodborst zit in zijn oog!

Als er licht op een bepaald eiwit straalt valt een molecuul daar heel even uiteen in twee magnetische delen die zich langs het magneetveld van de aarde vlijen. Hierdoor blijven ze het langst gescheiden en maken ze het oog in deze richting iets meer lichtgevoeliger dan in andere richtingen.
De Roodborst ziet daardoor het zuiden als een iets lichtere plek aan de hemel. De ijzerhoudende magnetiet-kristallen in de bovensnavel vangen het magneetsignaal van de aarde op.
Waarschijnlijk maken alle trekvogels gebruik van dit interne kompas.

Bron: Het Vogeljaar

DE WILDE ANJER . . . .

Het wilde troetelplantje

Koekoeksbloemen behoren bij de anjerfamilie. En je hebt ook nog dagkoekoeksbloemen en nachtkoekoeksbloemen. De een bijna wit, de ander lichtroze. Het prinsje van de familie is de echte koekoeksbloem. Hoezo echte? Hij heeft bloemblaadjes die een artistieke zwier hebben, is meerjarig en houdt van natte voeten.

Nostalgie

Nostalgie dringt zich op Vroeger, toen de boeren nog ploegden met paarden, toen de korenvelden nog vol zaten met korhoenders, toen Ot & Sien hun neus nog snoten in rode boerenzakdoeken, toen je lopend langs de hooilanden werd gestoord door paniekerig gemekker van (bijna) te veel grutto's, toen zagen de veenweidelanden van mei tot de hooioogst roze van de echte koekoeksbloemen. Met hier en daar nog het geel van ratelaars.

Moderne tijd

Maar alles moderniseerde en ontwaterde. Kruidig hooi werd overvleugeld door vet eentonig raaigras. De echte koekoeksbloem werd van algemene soort een troetelplantje van natuurbeschermers. Hier en daar slagen zij er in hun veenweides en natte duinvalleien te wapenen tegen industriële kunstmest die komt aangewaaid. Op zulke landjes is weer het roze van vroeger (in allerlei tinten) te zien. Tot groot genoegen van vlinderende schoonheden als de bijna verdwenen zilveren maan. Maar wat hebben al die bloemen met koekoeken te maken? Niets.

Bron: Roots, naar Frans buissink

PASSIE UITGELEGD . . . .

Passie is hartstocht

Naar men zegt verwijst de bloem van de passieflora naar de lijdensweg van Christus. Kennelijk wordt liefde ook met lijden in verband gebracht, maar misschien geldt dat vooral voor de onbeantwoorde liefde.
De bloem zou de kruisiging uitbeelden.

Dat laatste werd ontdekt door de Spaanse veroveraars van Latijns-Amerika. De paar inheemse bewoners die ze niet met dodelijke ziektes besmetten of vermoordden dwongen ze het Christelijke geloof aan te nemen.

Aan de hand van de passiebloem legden ze uit dat Christus vijf wonden had (de gele meeldraden). En dat hij aan slechts drie spijkers hing (de paarse stampers). Ook vertelden zij dat >>>

er tien discipelen waren (de bloemblaadjes). Immers, Judas en Petrus telden niet meer mee.
Zoals waarschijnlijk veel mensen weten bevatte zijn doornenkroon 72 doornen (de 72 paarse kroonblaadjes). En elke passiebloem bloeit maar één dag, omdat Christus één dag leed.

Zouden de *conquistadores* dat allemaal in steenkolen-Azteeks hebben verteld of kregen de inboorlingen een snelcursus Spaans? Wonderlijk toch, dat uitgerekend in de nieuwe wereld waar niemand van de kruisiging kon weten, een plant zijn bloemen er aan dankte!
De passiebloem bevat dus zowel mannelijke als vrouwelijke eigenschappen. Daarmee is de passiebloem een voorbeeld van vooruitstrevende verdraagzaamheid.

Naar: Natuurdagboek.

TOEN MOEDER AARDE — Driek van Wissen

Toen moeder aarde goed en wel bestond
Verscheen de mens als laatste ten tonele
Die desondanks zichzelf gerechtigd vond
ingrijpend om zich heen de baas te spelen

Maar toch komt hij in alle eeuwigheid
Niet los van zijn oorspronkelijke bronnen
En schenkt hem zijn omgeving pas profijt
Als die op de vooruitgang wordt herwonnen

Wanneer hij de natuur uit handen geeft
Om zo de oude kringloop te bereiken
Ontdekt de mens dat hij daar deel aan heeft
Hoewel hij nog maar net is komen kijken

Driek van Wissen
(Dichter des vaderlands, 2005)

Mark Retera

Stichting Werkgroep Groenbeheer Nootdorp-Leidschendam (WGNL)

Secretariaat:
Oscar de Man,
Schadeken 138,
2264 KD Leidschendam.
tel. 06—5342 0331

Coördinatie & planning knotten:
Wim Visser, tel. (070) 327 9955

Voor weidevogel- & uilenaspecten:
Martin van de Reep,tel. (070) 387 0080

Penningmeester:
Paul Joormann,
Eli Heimanshof 9,
2341 PG Oegstgeest
tel. (071) 514 1727

IBAN: NL94 INGB 0005 662740
Werkgroep Groenbeheer
Nootdorp Leidschendam

website: *https://www.wgnl.nl*

GROENDOEN

Nieuwsgierig geworden en wilt u ons werk steunen?

☐ Ja, ik meld mij tot wederopzegging aan voor ten minste € 10,- per jaar als donateur van WGNL, maak het bedrag over op het rekeningnummer van de St. WGNL en ontvang tenminste 2x per jaar het blad GroenDoen.

☐ Ja, ik meld mij aan als vrijwilliger van WGNL, zet mij in voor weidevogels / knotten / beiden en ontvang tenminste 2x per jaar het blad GroenDoen. [1])

☐ Nee, ik meld mij per 31 augustus a.s. AF als donateur van WGNL en ontvang niet meer het blad GroenDoen.

Voorletters: . . . . . Achternaam: . . . . . .

Roepnaam: . . . . . Geboortedatum: . . . . . M / V [1])

Adres: . . . . . .

Postcode: . . . . . Woonplaats: . . . . . .

Telefoonnr: . . . . . Mobiel nr: 06- . . . . . .

E-mailadres: . . . . . .

1) Doorhalen wat niet van toepassing is.

S.v.p. afknippen en opsturen aan Secretariaat WGNL (zie boven).

Frankeren

als

briefkaart

WERKGROEP GROENBEHEER
NOOTDORP-LEIDSCHENDAM

Stichting Werkgroep Groenbeheer
Nootdorp-Leidschendam